

УДК 378.147.61:355.01
DOI 10.32782/2226-2008-2023-1-11

О. М. Кетова

ЗМІНИ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У РЕАЛІЯХ ВІЙНИ

Полтавський державний медичний університет, Полтава, Україна

УДК 378.147.61:355.01

О. М. Кетова

ЗМІНИ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У РЕАЛІЯХ ВІЙНИ

Полтавський державний медичний університет, Полтава, Україна

Актуальність дослідження зумовлена травматичними подіями під час війни у нашій державі, що впливають на психоемоційний стан громадян та повсякденну діяльність суспільства, у тому числі й на отримання вищої освіти. Метою дослідження стало з'ясування того, як вплинув воєнний час на психологічний стан, мотивацію до навчання і майбутні цілі у житті студентів 4–6-го курсів медичного факультету Полтавського державного медичного університету, а також які засоби для засвоєння матеріалу на сучасному етапі для здобувачів вищої освіти є пріоритетними. Матеріалом для дослідження стало анонімне анкетування зазначеної групи респондентів. Виявлено значне погіршення психоемоційного стану у 90% опитаних за час повномасштабного вторгнення ворога в Україну у вигляді відчуття страху, апатії, депресії та панічних атак. Але при цьому анкетування виявило, що наші майбутні лікарі залишаються мотивованими до навчання, патріотично налаштованими, бачать своє майбутнє у нашій державі висококваліфікованими спеціалістами. Пріоритетними засобами навчання здобувачі вищої освіти вважають електронні системи, інформаційні технології та співпрацю з викладачами.

Ключові слова: психоемоційний стан, війна, навчання.

UDC 378.147.61:355.01

O. M. Ketova

CHANGES IN MOTIVATION TO STUDY AND THE PSYCHO-EMOTIONAL STATE OF FUTURE DOCTORS IN THE REALITIES OF WAR

Poltava State Medical University, Poltava, Ukraine

The relevance of the research article is determined by the traumatic events during the war in our country, which affect the psycho-emotional state of citizens and the everyday activities of society, including obtaining higher education. The purpose of the study was to find out how wartime affected the psychological state, motivation to study and future goals in the lives of students of the 4th-6th year of the medical faculty of the Poltava State Medical University, as well as what means for learning the material, at the current stage, for students higher education are a priority. The material for the research was an anonymous survey of the specified group of respondents. A significant deterioration of the psycho-emotional state of 90% of respondents during the full-scale enemy invasion of Ukraine from February 24, 2022, in the form of a feeling of fear, apathy, depression and panic attacks, was revealed. But at the same time, the survey revealed that our future doctors remain motivated to study, patriotic, see their future in our country as highly qualified specialists. Students of higher education consider electronic systems, information technologies and cooperation with teachers to be the priority means of learning.

Key words: psycho-emotional state, war, education.

Актуальність. Запровадження в Україні воєнного стану внесло суттєві зміни у всі сфери та галузі повсякдення суспільства [1]. Зокрема, це стосується і закладів вищої освіти (ЗВО) щодо рівня забезпечення стабільності та безперервності навчального процесу зі збереженням безпеки здобувачів вищої освіти та викладачів [2; 3]. Студентство є основним інтелектуальним потенціалом суспільства, майбутньою рушійною силою життя нашої держави. Зрозуміло, наскільки важливим є забезпечення максимальної якості освіти, незважаючи на реалії життя. Для студентів медичних ЗВО – це, насправді, новий виклик, зважаючи на специфіку навчального процесу, який на меті має максимальне засвоєння практичних навичок та спілкування з пацієнтами на кожному занятті [4; 5]. Але якість освіти залежить і від цілеспрямованості, і від мотивації самих здобувачів вищої медичної освіти.

Метою дослідження стало анкетування студентів 4–6-го курсів медичного факультету для з'ясування того, як вплинув воєнний час на психологічний стан, мотивацію до навчання і майбутні цілі у житті. Також метою дослідження було з'ясування того, які засоби для засвоєння матеріалу на сучасному етапі для здобувачів вищої освіти є в пріоритеті.

Матеріали і методи. Розроблено анонімний опитувальник, що складався з 10 запитань. Перше запитання: «Як змінилася у військовий час ваша мотивація до навчання?». Для вибору було запропоновано одну з трьох відповідей (знизилася, підвищилася, не змінилася). Друге запитання стосувалось цілей, що спонукають до навчання, з однією відповіддю на вибір: стати висококваліфікованим спеціалістом, набути глибоких знань, скласти КРОК2, отримати диплом, стати успішним лікарем для високого заробітку. Питання № 3: «За наявності вибору, де б ви хотіли жити і працювати у майбутньому?». На вибір були надані такі відповіді: Україна, Європа, США, інша відповідь. Четверте питання мало на меті з'ясувати, які засоби

© О. М. Кетова, 2023

для засвоєння матеріалу є пріоритетними (підручник, електронний підручник, мультимедіа, відеоматеріали, спілкування з викладачем, відпрацювання практичних навичок на фантомі, спілкування з пацієнтом). П'яте питання: «Як особисто на ваше навчання впливає стан напруги в умовах війни?». Було запропоновано відповідно одну з відповідей (заважає зосередитися на навчанні, навчання відволікає від негативних думок, не впливає або інша відповідь) на вибір. Шосте питання опитувальника звучало так: «Виберіть одну відповідь, як онлайн-навчання вплинуло на вас» (мобілізувало, розслабило, не вплинуло). Сьоме і восьме питання стосувалися вибору майбутньої професії, а саме чи змінив військовий стан вибір майбутньої спеціалізації і як саме. У дев'ятому запитанні пропонувалося відзначити вплив війни на психоемоційний стан (депресія, апатія, панічні атаки, страх, ейфорія, не відзначаю впливу). І останнє, десяте, запитання таке: «Чи виникло (так або ні) з початком повномасштабного вторгнення у вас бажання говорити винятково українською мовою?».

Результати та їх обговорення. Загалом проведено опитування 160 здобувачів вищої освіти. Після підрахунку певних відповідей та їх аналізу можна впевнено стверджувати про високий патріотизм респондентів, тому що 120 студентів (75%) відзначили, що з початком повномасштабного вторгнення у них виникло бажання говорити винятково українською мовою. Ще одним підтвердженням патріотизму було бажання жити і працювати в майбутньому в Україні у 110 опитаних, що становило 68,75%. Із тих, хто відзначав інші країни, більшість бачила своє подальше життя у Європі, цей показник становив 15%; 10 респондентів (6,25%) на даний момент не визначилися з майбутнім; інші вказали пріоритетним для життя США, один студент виявив симпатії до проживання у Канаді. Щодо впливу війни на психоемоційний стан, то 112 майбутніх лікарів відзначили у себе апатію і страх (по 35% відповідно); 16 (10%) – указали на відсутність змін психоемоційного стану; ще 32 респондента відзначили наявність депресивного стану і панічних атак. Своєю чергою, це перепліталось із впливом на навчання. Так, 90 здобувачів вищої освіти (56,25%) помітили, що стан напруги під час війни заважає зосередитися на навчанні. 48 (30%) студентів, навпаки, помітили, що навчання відволікає від негативних думок, а решта 22 студенти (13,75%) не помітили змін. Узагалі, паралельно зі зміною психоемоційного стану та можливістю зосередитися 78 опитаних (48,75%) відзначили зниження мотивації до навчання, ще 60 (37,5%) не відзначили суттєвих змін мотивації, а ще 22 (13,75%), навпаки, відзначили підвищення мотивації. Відносно мотиваційних цілей, що спонукають до навчання, отримано такі результати анкетування: 62 (38,75%) студента мали мотивацію стати успішним лікарем для високого заробітку у майбутньому, 59 (36,9%) – мотивовані стати висококваліфікованим спеціалістом, 15 (9,4%) – прагнуть набути гли-

боких знань, 14 (8,75%) – за основну ціль мають здачу КРОК2 і 10 (6,25%) – отримання диплому. Свою думку про зміну вибраної спеціалізації більшість респондентів, а саме 128 студентів (80%), не змінили. Решта 20% до війни бачили себе у спеціальностях терапевтичного профілю, а за часи повномасштабного вторгнення виявили бажання вибрати хірургію, анестезіологію та екстрену медицину.

Для кращого засвоєння учбового матеріалу (на це запитання можлива не одна відповідь) студенти першочерговим уважали живе спілкування з викладачем, цей пункт в опитувальнику відзначили 107 респондентів (66,9%). Важливість курації вагітних, роділь, породіль та гінекологічних хворих на занятті відзначили 83 (51,9%) майбутніх лікарів, майже така сама кількість відзначила важливість відпрацювань практичних навичок на фантомі – 80 (50%) студентів. Щодо засвоєння теоретичних знань, то популярним виявився електронний підручник, про його користь наголосили 76 (47,5%) опитаних, наступними за значимістю виявилися відеоматеріали, про це зазначили 72 (45%) студента. Перевагу посібникам і підручникам віддали 51 (31,9%) опитаних, а мультимедійному супроводу – лише 35 (21,9%) студентів. Одним із питань анкети було про вплив дистанційного навчання на його ефективність. Результати були очікуваними: 128 (80%) опитаних зазначили, що online-навчання розслабило, із чим ми, викладачі, стикнулися у перші тижні після виходу на offline-навчання.

У контексті порушеної проблематики можна зробити такі висновки:

1. За результатами анкетування студентів 4–6-го курсів медичного факультету у 90% опитаних за час повномасштабного вторгнення ворога в Україну психоемоційний стан значно погіршився. Звичайно, ці дані є дещо суб'єктивними і потребують детального вивчення. Але, зважаючи, що відповідь давали студенти старших курсів, які вивчали такі дисципліни, як психологія та психіатрія, а також і те, що дані результати дослідження співпадають із висновками інших науковців, можна впевнено стверджувати, що страх, апатія, депресія і панічні атаки є закономірною відповіддю психіки людини, яка існує в умовах війни [6]. Своєю чергою, необхідно зазначити, що українська молодь, а саме наші майбутні лікарі, сьогодні залишаються мотивованими до навчання, патріотично налаштованими, бачать своє майбутнє у нашій державі і бачать себе в ній висококваліфікованими спеціалістами.

2. Зважаючи на відповіді респондентів щодо засобів для засвоєння навчального матеріалу, на сучасному етапі пріоритетними є електронні системи та інформаційні технології у тісній співпраці з викладачами та відпрацюванням практичних навичок на фантомах та спілкування з пацієнтами. Тому це спонукає нас, викладачів ЗВО, до перегляду підходів та їх перспектив під час проведення практичних занять та безперервного саморозвитку у сфері інформаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. How the war changed the public consciousness of Ukrainians: sociological studies. The results of a sociological survey conducted by the Ilko Kucheriv Foundation "Democratic Initiatives" with the sociological service of the Razumkov Center from 2022. August 5-12. Available from: <https://niss.gov.ua/en/node/4722>

2. Ievdokimova OM. The realities of the educational process under martial law. Vseukrainske naukovo-pedahohichne pidvyshchennia kvalifikatsii «Osvitnii protses v umovakh voiennoho stanu v Ukraini». 2022 jun 13: 152-154; Odesa, UA.
3. Hromova AM Mitiunina NI Martynenko VB Ketova OM Shafarchuk VM. Training of students in the conditions of reforming the health care system. Materialy naukovo-metodychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu «Realii, problemy ta perspektyvy vyshchoi medychnoi osvity». 2021 March 25: 75-76; Poltava, UA.
4. Ketova OM Hromova AM Mitiunina NI. Interactive interactions and advisory support during interactive learning. Materialy naukovo-metodychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu «Aktualni pytannia pidvyshchennia yakosti osvitnoho protsesu». 2022 Sept 23: 73; Iaremche, UA.
5. Popova IB Vasylieva KV Bezeha OI Yemchenko YaO. Advantages of distance learning among students of higher medical education in today's conditions. Zbirnyk statei VII mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni problemy lnhvistyky, profesiinoi lnhvodydaktyky, psykholohii i pedahohiky vyshchoi shkoly». 2022 Nov 23-25: 94-96; Poltava, UA.
6. Morina N Hoppen T Priebe S. Out of sight, out of mind: refugees are just the tip of the iceberg. An illustration using the cases of depression and posttraumatic stress disorder. *Frontiers in Psychiatry*. 2020 (11): 179.

Надійшла до редакції 08.02.2023 р.

Прийнята до друку 17.02.2023 р.

Електронна адреса для листування зуатіна_e@ukr.net